

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук,
професора Зданевич Лариси Володимирівни
на дисертаційну роботу Козак Людмили Василівни
**«Теоретико-методологічні засади підготовки майбутніх викладачів
дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної
діяльності»** на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дисертації

Процеси трансформації, глобалізації та інтеграції, що відбуваються в соціально-економічному житті суспільства, вимагають якісних змін у концептуальних засадах професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі дошкільної освіти.

Незважаючи на широке висвітлення проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців у працях вітчизняних і зарубіжних учених, поза увагою науковців залишилися питання підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності, на що і спрямована робота Козак Людмили Василівни.

Обрана для дослідження проблема є актуальною, вона відноситься до кола важливих для української держави проблем, які визначені державними нормативними документами: Законами України «Про освіту» (1991), «Про дошкільну освіту» (2001), «Про вищу освіту» (2014), «Про охорону дитинства» (2001); Національна доктрина розвитку освіти (2002); Державна програма «Вчитель» (2011); Державна цільова соціальна програма розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року (2011); Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» (2011); Базовий компонент дошкільної освіти (2012); Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013); Галузева концепція розвитку неперервної педагогічної освіти (2013), «Про інноваційну діяльність» (2002), «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (2003) та ін.

Більшість сучасних проблем, що виникають у галузі вищої педагогічної освіти відрізняються принциповою новизною і складністю. Перебудова всієї системи освіти відповідно до сучасних вимог на практиці означає глибокі зміни в цілях, змісті, формах і методах навчання, що призводить до необхідності трансформацій у традиційній структурі системи підготовки фахівців і заміни самих принципів, на яких вона традиційно будувалася.

Зазначене також підсилюється і низкою суперечностей, що потребують розв'язання.

Відповідно актуальним постає пошук ефективних шляхів підготовки конкурентоспроможних майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології у ВНЗ України з урахуванням специфіки формування комплексу необхідних компетенцій, розвитку професіоналізму, мобільності та творчого

потенціалу відповідно до сучасних суспільних потреб, вимог виробництва, ринку праці та роботодавців, запитів особистості.

Викладені аргументи переконують в актуальності та своєчасності дисертаційного дослідження Л. В. Козак «Теоретико-методологічні засади підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності».

Результати дослідження упроваджено в освітній процес навчальних закладів України: Київського університету імені Бориса Грінченка, Маріупольського державного університету, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Наукова новизна одержаних результатів

Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження необхідно вказати на наукову новизну і теоретичне значення одержаних результатів дослідження. Заслужують уваги розроблені та науково обґрунтовані компоненти (ціннісно-мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційно-діяльнісний, особистісно-креативний, професійно-рефлексивний) структури готовності викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності та критерії її сформованості. У процесі дослідження Л. В. Козак розроблено авторську концепцію та модель підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності (складові моделі: цільова, теоретико-методологічна, змістово-технологічна, критеріально-результативна).

Дослідницею удосконалено структуру інноваційної професійної діяльності викладача дошкільної педагогіки і психології, її зміст, форми і методи; подальшого розвитку набули принципи професійної підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології, положення про формування дослідницької компетентності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології, а також зміст асистентської практики, спрямованої саме на підготовку майбутніх викладачів до інноваційної професійної діяльності.

Авторкою здійснено класифікацію базових понять дослідження за трьома групами: поняття, що розкривають: сутність і зміст інноваційної освіти; специфіку інноваційної професійної діяльності викладача; особливості підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності; обґрунтовано компоненти готовності викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності; складові моделі підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності;

показники та рівні готовності майбутнього викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності; теоретично обґрунтовано зміст поняття «інноваційна професійна діяльність викладача дошкільної педагогіки і психології» тощо.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Мета дисертаційного дослідження, визначена Л. В. Козак, полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності в умовах магістратури вищого навчального закладу, є актуальною та доцільною.

Провідна ідея дослідження обраної проблеми, як зазначає дослідниця, базується на положенні про те, що підготовка викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності має бути спрямована на формування у нього здатності до суб'єкт-суб'єктної взаємодії в освітньому інноваційному середовищі вищого навчального закладу, що забезпечує надання інноваційній професійній діяльності викладача статусу трансформаційного механізму розвитку інноваційної особистості студента, формування його готовності до інноваційної діяльності у системі дошкільної освіти.

Як засвідчує аналіз дисертації, науковий апарат визначено коректно, він відповідає вимогам до такого рівня робіт і є достатнім для розв'язання окреслених дисертантом завдань.

Наукові положення, висновки та результати базуються на ґрунтовному аналізі досліджень науковців стосовно методологічних засад сучасної філософії освіти, концептуальних ідей професійної педагогіки, психолого-педагогічних засад професійної освіти, сучасних дидактичних ідей вдосконалення змісту, методів та форм навчання майбутніх фахівців, заснованих на компетентнісному, аксіологічному, акмеологічному, особистісно орієнтованому, культурологічному, системному, дослідницькому, індивідуально-творчому, рефлексивно-діяльнісному, андрагогічному підходах в освіті.

Обґрунтованість наукових результатів роботи забезпечено шляхом ретельного добору методів дослідження. Справляє позитивне враження грамотне використання як теоретичних методів дослідження (ретроспективний аналіз, абстрагування, конкретизація та узагальнення теоретичних положень, теоретичний аналіз, синтез, систематизація джерел, порівняльний аналіз, структурування й узагальнення, комплексний аналіз змісту, форм і методів інноваційної педагогічної практики), так емпіричних (педагогічне спостереження, анкетування, тестування, само оцінювання, педагогічний експеримент, аналіз власного педагогічного досвіду) та статистичних (кількісна та якісна обробка даних, групування, таблиці, рисунки, діаграми).

Зміст роботи та аналіз основних положень дисертації підтверджує досягнення мети і вирішення завдань дослідження.

Викликає схвалення широка апробація результатів дослідження на міжнародних, всеукраїнських, міжвузівських науково-практичних конференціях.

Пропозиціям, розробкам та висновкам, які представлені в дисертації властива повнота та логічність викладу, достатній рівень обґрунтованості й достовірності.

Практичне значення одержаних результатів

Результати дисертаційного дослідження Л. В. Козак мають теоретичну та практичну значущість, яка полягає в тому, що розроблено і впроваджено у процес професійної підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології: модулі та відповідні теми до них «Загальні основи педагогіки вищої школи», «Основи дидактики вищої школи» з навчальної дисципліни «Педагогіка вищої школи»; «Інноваційні оздоровчі технології в системі дошкільної освіти» з навчальної дисципліни «Оздоровчі технології й діагностичні методики фізичного розвитку дітей»; «Літературна та театральна-ігрова діяльність у розвитку мовлення дітей дошкільного віку» з навчальної дисципліни «Художня діяльність у розвитку мовлення дітей»; «Теоретико-методичні засади комунікативної компетентності викладача вищої школи»; «Засоби педагогічного спілкування» з навчальної дисципліни «Тренінг розвитку комунікативної компетентності викладача» для магістрів спеціальності «Дошкільна освіта», викладачів вищих навчальних закладів; навчально-практичні посібники «Педагогічна практика: наскрізна програма, методичні рекомендації, нормативна база» (у співавторстві), «Підготовка майбутніх викладачів вищої школи до інноваційної професійної діяльності: асистентська практика»; методичні матеріали для проведення семінарських і практичних занять із навчальних дисциплін «Педагогіка вищої школи», «Тренінг розвитку комунікативної компетентності викладача вищої школи», орієнтовані на викладачів і магістрантів вищих навчальних закладів.

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Структура дисертаційної роботи науково виважена й логічно вибудована, складається зі вступу, шести розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (510 найменувань, із них – 20 іноземними мовами), додатків на 80 сторінках. Загальний обсяг дисертації – 553 сторінки, із них основного тексту □ 418 сторінок. Робота містить 2 таблиці і 8 рисунків в основному тексті та 37 таблиць у додатках.

Перейдемо до аналізу основної частини дисертації, усі розділи якої взаємопов'язані та висвітлюють послідовність вирішення поставлених завдань.

У вступі чітко обґрунтовано актуальність проблеми, науково коректно сформульовано мету, яка корелює з темою та конкретизується у завданнях, окреслено об'єкт, предмет, гіпотезу дослідження. Логічно схарактеризовано

систему використаних у роботі дослідницьких методів. Розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення; наведено дані про апробацію та впровадження результатів дослідження, публікації, структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі «Науковий тезаурус дослідження проблеми» розкрито сутність і зміст інноваційної освіти; проаналізовано базові поняття («інноваційна освіта», «інноваційна педагогічна діяльність», «готовність до інноваційної професійної діяльності», «інноваційна професійна діяльність викладача дошкільної педагогіки і психології»), що визначають специфіку інноваційної професійної діяльності викладача дошкільної педагогіки і психології; поняття, які розкривають особливості підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності («підготовка майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності», «готовність викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності»).

Поняття «готовність викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності» автором трактується як результат його підготовки у вищому навчальному закладі, який відображає систему мотивів, знань, умінь, навичок, професійно-особистісних значущих якостей, що забезпечують успішність інноваційної професійної діяльності викладача, результатом якої є розвиток інноваційної особистості студента та сформована його готовність до інноваційної діяльності в системі дошкільної освіти.

У другому розділі «Інноваційна професійна діяльність викладача дошкільної педагогіки і психології як об'єкт наукового дослідження» дослідницею подано історико-педагогічний аналіз становлення та розвитку інноваційної педагогічної діяльності та розкрито генезу інноваційного потенціалу освіти від Античності до новітньої історії.

Л. В. Козак ґрунтовно розкриває особливості інноваційної професійної діяльності викладача дошкільної педагогіки і психології. Автор аргументовано класифікує на дві групи ознаки інноваційної професійної діяльності викладача дошкільної педагогіки і психології відповідно до рівня освіти (рівень вищої педагогічної освіти та рівень дошкільної освіти).

Автором досліджено структуру інноваційної професійної діяльності викладача дошкільної педагогіки і психології та виокремлено її компоненти: ціннісно-мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційно-діяльнісний, особистісно-креативний, професійно-рефлексивний.; сформульовано й обґрунтовано концепцію дослідження підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності, яка ґрунтується на системному, аксіологічному, акмеологічному, особистісно орієнтованому, рефлексивно-діяльнісному, культурологічному, компетентнісному, дослідницькому, індивідуально-творчому, андрагогічному підходах та розкрито їх зміст.

У третьому розділі «Теоретичні засади та сучасна практика підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до

інноваційної професійної діяльності» Л. В. Козак проаналізовано проблему підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності у педагогічній теорії.

Розкрито зміст загально-педагогічних, загальних та специфічних принципів інноваційної діяльності викладача вищої школи, на яких ґрунтується підготовка майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності.

Автор робить висновок, що відмінності у підготовці майбутніх викладачів за кордоном виявляються у структурі та змісті магістерських програм. На основі аналізу освітньо-кваліфікаційної характеристики магістра дошкільної освіти розглянуто вимоги до викладача дошкільної педагогіки і психології, що визначають його готовність до інноваційної професійної діяльності. Доведено, що у навчальних планах і програмах підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології недостатньо представлені дисципліни, спрямовані на підготовку майбутнього викладача до інноваційної професійної діяльності, створення та застосування інноваційних технологій навчання як на рівні вищої школи, так і дошкільного навчального закладу.

Розкрито сучасний стан підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності.

У четвертому розділі «Концептуальні засади підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності» Л. В. Козак обґрунтовано структуру готовності викладача дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності, яка містить такі компоненти: ціннісно-мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційно-діяльнісний, особистісно-креативний, професійно-рефлексивний; чітко розкрито критерії, показники та рівні готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності. Дослідницею подано концепцію та визначено провідну концептуальну ідею підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності, яка полягає у тому, що така підготовка є сукупністю взаємопов'язаних складових: підготовки до інноваційної професійної діяльності у педагогічній системі «викладач-студент» та підготовки до інноваційної професійної діяльності у системі «вихователь-дитина» та результат підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності, який залежить від рівня сформованості творчої особистості магістрантів і рівня їх вмотивованості до створення та впровадження освітніх інновацій, сформованості інноваційного мислення, індивідуального стилю науково-педагогічної діяльності та готовності до сприйняття змін.

У процесі дослідження автором розроблено модель підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності, що має: цільову; теоретико-методологічну; змістово-технологічну; критеріально-результативну складові (стор. 287).

У п'ятому розділі «Організаційно-методичні засади підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності» дослідниця обґрунтовує відбір змісту навчального матеріалу для підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності, який було збагачено інноваційною складовою та пропонує введення тем до змісту таких дисципліни: «Педагогіка вищої школи», «Тренінг розвитку комунікативної компетентності викладача вищої школи», «Оздоровчі технології та діагностичні методики фізичного розвитку дітей», «Художня діяльність у розвитку мовлення дітей дошкільного віку».

Автором визначено форми і методи підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності, які гарно описані в роботі на стор. 316-338.

Зважаючи на зміни, які відбуваються у вищій школі, питанню організації самостійної роботи надається особливого значення. Людмилою Василівною розроблено завдання для самостійної роботи, які класифіковано за ознакою «спрямованість завдання на формування певного компоненту готовності до інноваційної професійної діяльності». Доведено, що добір та організація різних видів самостійної роботи майбутнього викладача дошкільної педагогіки і психології (вивчення інноваційного педагогічного досвіду; створення професійно-орієнтованих навчальних проєктів; написання творчих есе, наукових робіт; залучення до участі у науково-практичних конференціях; укладання методичного портфоліо, Е-портфоліо; складання програми власного професійного розвитку тощо) сприяє реалізації мети підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності.

Також висвітлено особливості розвитку інноваційного досвіду майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології у процесі проходження асистентської практики, яка має здійснюватися за такими модулями: організаційно-методичний, навчально-пізнавальний, науково-дослідницький, просвітницько-виховний. У роботі визначено психолого-педагогічні умови проведення інноваційно-орієнтованої асистентської практики.

У шостому розділі – «Організація та результати педагогічного експерименту» – важливою і логічно вибудованою видається нам програма формувального експерименту, який проводився за такими етапами: підготовчий, основний, підсумково-аналітичний, контрольно-узагальнюючий. Для проведення формувального експерименту дослідницею було утворено 6 контрольних (94 магістранти) та 6 експериментальних (98 магістрантів) груп.

Під час дослідження Л. В. Козак здійснено відбір та модифікацію методик проведення формувального етапу експерименту: (діагностичні карти, тести, авторські анкети, опитувальники, практичні завдання тощо). Тут простежуються новаторські розробки автора, які вирізняються оригінальністю, дієвістю і водночас високою результативністю. Для

оцінювання рівня готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності автором було введено коефіцієнт готовності до інноваційної професійної діяльності (за методикою С. О. Сисоевої).

Результати педагогічного експерименту супроводжуються матеріалом у графічному зображенні, у вигляді таблиць, рисунків, які суттєво розширюють та унаочнюють змістове поле дисертаційної роботи.

Розділ містить детальний аналіз результатів педагогічного експерименту, який засвідчив позитивну динаміку змін в експериментальних групах порівняно з контрольними щодо готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності. Вірогідність результатів експерименту була перевірена за допомогою критерію Стюдента. Зауважимо, що всі кількісні результати дослідження статистично обчислені, їх достовірність не викликає сумніву. Отримані позитивні результати свідчать про ефективність запропонованої автором концепції, експериментальної моделі та їхню адекватність поставленим завданням та меті дослідження.

Загальні висновки логічно впливають зі змісту роботи, у концентрованому вигляді відображають основні результати дослідження відповідно до його завдань. У роботі зроблені відповідні узагальнення й висновки, оформлені додатки, які можуть бути використані теоретиками і практиками.

Правильно оформлено список використаних джерел.

Повнота викладання наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях

Упровадження одержаних результатів у практику роботи навчальних закладів переконує, що вони мають теоретичну цінність і реальну практичну значущість.

Основні положення та результати дослідження висвітлено в у 60 публікаціях, із них 59 – одноосібні, зокрема: 1 монографія; 1 навчально-методичний посібник; 6 навчально-методичних видань; 27 статей у наукових фахових виданнях України (12 з них входять до наукометричних баз); 3 статті в електронному науковому фаховому виданні; 5 статей у зарубіжних наукових фахових виданнях; 16 публікацій і тез у збірниках матеріалів міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Публікації повністю висвітлюють основні наукові положення дисертації, зокрема ті, які авторка виносить на захист.

Таке представлення результатів наукової роботи є достатнім. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника до докторських дисертацій, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567.

Практики та рекомендації щодо їх можливого використання

Основні положення дисертації можуть бути використані у процесі модернізації професійної освіти України, а саме: викладачами вищих навчальних закладів у процесі розроблення та вдосконалення навчально-методичного забезпечення для дисциплін циклу професійно-педагогічної підготовки у вищих навчальних закладах, проведення асистентської практики, а також магістрантами – під час підготовки індивідуальних науково-дослідницьких завдань, магістерських робіт та освітньо-наукових проєктів.

Дисертаційне дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності. Як зазначає автор, подальшого наукового пошуку потребують такі перспективні напрями: розвиток дослідницької компетентності майбутніх викладачів засобами дистанційного навчання; акмеологічні засади професійної підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології; компетентнісно-зорієнтована підготовка майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології.

Розроблена авторська модель підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності може бути використана при розробці відповідних моделей для інших спеціальностей.

Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою, змістом та оформленням він відповідає вимогам, що ставляться МОН України. Наголосимо, що зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

Дискусійні положення та зауваження

Позитивно оцінюючи здобутки дисертантки, вважаємо за необхідне зазначити наступні дискусійні положення та зауваження до поданого наукового дослідження:

1. У підрозділі 1.1. на стор. 68 автор розкриває сутність поняття «магістр», посилаючись на Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)» (1998 р.). Проте вважаємо, що необхідно було б звернутися і до документів про освіту останніх років, зокрема, до Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.), де у статті 5 II розділу визначено, що магістр – це другий рівень вищої освіти (магістерський), що передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та / або практичних знань, умінь і навичок за обраною спеціальністю чи спеціалізацією, загальних засад методології наукової та / або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру, відповідного рівня професійної діяльності.

2. У підрозділі 1.3. на стор. 62-64 дисертантка на основі ґрунтового аналізу вітчизняної педагогічної літератури визначає сутність дошкільної педагогіки, посилаючись на наукові праці І. В. Зайченко, Н. Є. Мойсеюк, В. І. Лозової, Г. В. Троцько, Т. І. Поніманської. На нашу думку, необхідно було проаналізувати наукові праці доктора педагогічних наук, професора Н. В. Лисенко, яка є автором підручників, монографій, де розглядаються питання сучасної дошкільної освіти та підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку до професійної діяльності (наприклад, «Педагогіка українського дошкілля» та ін.).

3. Вважаємо, що потребують певного уточнення визначені у роботі компоненти структури інноваційної професійної діяльності викладача дошкільної педагогіки і психології, оскільки на стор. 116 автор до структури інноваційної професійної діяльності викладача дошкільної педагогіки і психології відносить такі компоненти: ціннісно-мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційно-діяльнісний, особистісно-креативний, професійно-рефлексивний, зазначаючи, що в свою чергу, операційно-діяльнісний компонент складається з таких пріоритетних напрямів діяльності викладача, як: пізнавально-дослідницького, проблемно-проектувального, організаційно-управлінського. В той час на стор. 123 автор ці напрями не відносить до операційно-діялісного компоненту, а визначає їх як нові пріоритетні напрями, котрі є окремими видами інноваційної професійної діяльності викладача дошкільної педагогіки і психології. Варто було б це узгодити.

4. У підрозділі 1.3. автором на стор. 168-174 викладено власне бачення принципів підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності. На нашу думку, не достатньо розкрито зміст принципу рефлексивності (стор. 170), оскільки у тексті роботи при його висвітленні акцентується увага лише на значенні цього принципу.

5. Позитивно оцінюючи напрацювання авторки щодо характеристики компонентів готовності викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності, висловлюємо побажання про доцільність доповнення їх переліку духовно-моральним компонентом. Наше побажання зумовлене такими міркуваннями: по-перше, духовно-моральна складова є важливою компонентою професійної підготовки майбутніх викладачів гуманітарних спеціальностей; по-друге, сучасна парадигма освіти спрямовується не стільки на знання, уміння і навички, скільки на формування цілісної особистості, якій мають бути притаманні високі духовно-моральні якості. Окрім того з тексту не зрозуміло, чи є модель універсальною, прийнятною для підготовки фахівців за іншими спеціальностями.

6. У підрозділі 3.3. автор при здійсненні аналізу нормативно-правової бази, навчальних планів і програм підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології у вищих педагогічних навчальних закладах ґрунтовно висвітлює зміст навчальних дисциплін, проте не в повній мірі розкриває зміст практик, обмежується лише їх перерахуванням

(виробнича, науково-дослідна, асистентська) на стор. 215. Варто було здійснити аналіз змісту різних видів практики слухачів магістратури зі спеціальності «Дошкільна освіта» щодо підготовки магістрів до інноваційної професійної діяльності. Це дало б змогу автору більш чітко обґрунтувати теоретико-практичні підходи до розробки відповідного навчально-методичного забезпечення асистентської практики.

7. Зауважимо, що у роботі виявлено певні розбіжності при визначенні результату підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності. Так, на рис. 4.2 (стор. 287) у підрозділі 4.4 – готовність викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності; а на стор. 288 – сформованість готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності. Необхідно було б уникнути таких неточностей.

Зазначені вище зауваження не впливають на загальну високу оцінку дисертації Козак Людмили Василівни, яка здійснена на належному науковому рівні та носить характер закінченого самостійного наукового дослідження.

Загальні висновки і оцінка дисертації

Дисертаційне дослідження Козак Людмили Василівни «Теоретико-методологічні засади підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності» є самостійною, науковою працею, яка повністю відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 до докторських дисертацій, а її автор **Козак Людмила Василівна** заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент –

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри дошкільної педагогіки
психології та фахових методик
Хмельницької гуманітарно-педагогічної
академії

Підпис Зданевич Л. В. засвідчую
Начальник відділу кадрів ХГПА

Л. В. Зданевич

В. М. Барановська